

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра документознавства і музейної справи

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор науково-педагогічної,
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С.В.

Протокол № 10 від 10.10.2019 р.

ПРОГРАМА

Вибіркової навчальної дисципліни

Атрибуція та експертиза пам'яток науки і техніки

підготовки магістрів

спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»

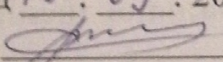
**освітньої програми (спеціалізації) «Музеєзнавство, пам'яткознавство,
культурний туризм»**

Програма навчальної дисципліни «Атрибуція та експертиза пам'яток науки і техніки» підготовки магістрів спеціальності «027 Музезнавство, пам'яткознавство», освітньої / програми (спеціалізації) «Музезнавство, пам'яткознавство, культурний туризм».

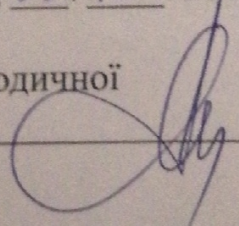
«10» вересня 2019 р. 22 с.

Розробник: Дмитренко Алла Адамівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри документознавства і музейної справи

Рецензент: Хлібовська Ганна Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри документознавства і музейної справи протокол № 2 від 19.09. 2019 р.
Завідувач кафедри (Бондаренко Г. В.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки
Протокол № 1 від 09.10. 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету: (Шваб А. Г.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
Протокол № ___ від __. __. 2019 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика дисципліни
Денна форма навчання	Шифр і назва галузі знань: <i>02 – Культура і мистецтво</i>	Вибіркова
	Спеціальність: <i>027 Музеєзнавство, пам'яткознавство</i>	
Кількість годин / кредитів <i>120 / 4</i>	Освітня програма: <i>Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм</i>	Рік навчання: <i>шостий</i>
		Семестр: <i>одинадцятий</i>
		Лекції: <i>12 год.</i>
		Практичні (семінари): <i>24 год.</i>
ІНДЗ: <i>немає</i>	Освітній ступінь: <i>Магістр</i>	Самостійна робота: <i>76 год.</i>
		Консультації: <i>8 год.</i>
		Форма контролю: <i>залік</i>

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика дисципліни
Денна форма навчання	Шифр і назва галузі знань: <i>02 – Культура і мистецтво</i>	Вибіркова
	Спеціальність: <i>027 Музеєзнавство, пам'яткознавство</i>	
Кількість годин / кредитів <i>120 / 4</i>	Освітня програма: <i>Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм</i>	Рік навчання: <i>шостий</i>
		Семестр: <i>одинадцятий</i>
		Лекції: <i>12 год.</i>
		Практичні (семінари): <i>24 год.</i>
ІНДЗ: <i>немає</i>	Освітній ступінь: <i>Магістр</i>	Самостійна робота: <i>76 год.</i>
		Консультації: <i>8 год.</i>
		Форма контролю: <i>залік</i>

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Дисципліна «Атрибуція та експертиза пам'яток науки та техніки» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін і спрямована на вивчення студентами особливостей атрибуції пам'яток науки і техніки; виокремлення основних атрибутивних ознак рухомих та нерухомих пам'яток, які розкривають різні етапи історії науки та техніки, а також пам'ятки, які документують творчу діяльність вчених, інженерів, майстрів і винахідників чи пов'язані з їх іменами; засвоєння основних завдань, принципів, прийомів і методів, суб'єктів та об'єктів атрибуції та експертизи пам'яток науки і техніки та порядку їх проведення. Звертається увага на оволодіння основними методиками експертизи пам'яток,

складання наукових уніфікованих паспортів та написання експертних висновків на пам'ятки науки і техніки

Мета навчальної дисципліни: підготовка майбутніх музейних працівників до оволодіння основними методами атрибуції пам'яток науки та техніки та методиками їх експертизи; отримання студентами теоретично-методологічної системи знань і засвоєння практичних навичок, пов'язаних з роботою по атрибуції та експертизі різних груп пам'яток науки та техніки; засвоєння студентами основних принципів, прийомів і методів роботи, пов'язаних з атрибуцією та експертизою пам'яток науки та техніки.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- знати історію становлення та сучасні підходи до атрибуції й експертизи пам'яток науки і техніки;
- знати нормативно-правові та методичні документи, які регулюють практичну роботу з атрибуції та експертизи пам'яток науки та техніки;
- розуміти співвідношення понять «атрибуція», «експертиза», «оцінка» пам'яток науки та техніки;
- знати види експертизи та особливості їх застосування до пам'яток науки та техніки різних розмірів, виконаних з різних матеріалів та із використанням різних технік;
- вміти проводити атрибуцію пам'яток науки та техніки;
- здійснювати комплексний аналіз рухомих та нерухомих пам'яток, які розкривають різні етапи історії науки та техніки і пам'яток, документують творчу діяльність вчених, інженерів, майстрів і винахідників чи пов'язані з їх іменами;
- вміти визначати зовнішні ознаки пам'яток; визначати матеріали та техніки їх виготовлення;
- описувати функціональні особливості різних пам'яток та їх складові частини;

- вивчати літературні та документальні джерела з метою проведення атрибуції пам'яток науки та техніки;
- використовувати мистецтвознавчі методи експертизи образотворчих пам'яток науки і техніки;
- застосовувати в музейній роботі знання і навички по методиці збирання, систематизації, вивчення і використання різноманітних джерел;
- професійно використовувати понятійний матеріал та методику досліджень;
- визначати відповідність тих чи інших пам'яток науки та техніки рівню наукових і технічних знань та тенденціям науково-технічного прогресу того часу, коли вони створені, їх відповідність фундаментальним науковим дослідженням;
- володіти науковою і спеціальною термінологією, користуватись термінами, виробленими у сфері атрибуції та експертизи пам'яток науки і техніки;
- проводити експертну оцінку пам'яток науки та техніки;
- складати уніфіковані паспорти та експертні висновки на пам'ятки науки та техніки.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (Семін.)	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Становлення атрибуції як наукової галузі та комплексу досліджень об'єктів науки і техніки	9	2	1	1	4
Тема 2. Експертиза об'єктів культурної спадщини	9	2	1	1	4
Тема 3. Методи експертизи та	9	2	1	1	4

експресаналізу об'єктів науки і техніки					
Тема 4. Сучасні методики експертизи культурних цінностей	9	2	1	1	4
Тема 5. Типологія об'єктів (пам'яток) науки і техніки	16	2	4		12
Тема 6. Атрибуція та експертиза рухомих об'єктів науки і техніки	36	1	10	2	25
Тема 7. Атрибуція та експертиза нерухомих об'єктів науки і техніки	32	1	6	2	25
Усього годин	120	12	24	8	76

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема	К-сть годин
1	<p>Тема. Атрибуція, експертиза, оцінка об'єктів науки і техніки : суть і співвідношення понять</p> <p>1. Атрибуція музейного предмета: зміст поняття; мета атрибуції.</p> <p>2. Експертиза об'єктів науки і техніки: зміст поняття; мета основні види експертизи.</p> <p>3. Суб'єкти та об'єкти експертизи.</p> <p>4. Оцінка об'єктів науки і техніки: зміст поняття.</p>	1
2	<p>Тема. Експертиза об'єктів науки і техніки</p> <p>1. Визначення поняття «експертиза», її мета та завдання. Співвідношення понять «атрибуція» та «експертиза».</p> <p>2. Нормативно-правові акти, що регулюють проведення атрибуції пам'яток історії та культури в Україні.</p> <p>3. Види експертизи.</p> <p>4. Суб'єкти та об'єкти експертизи.</p>	1

3	<p>Тема. Методи експертизи об'єктів науки і техніки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-мистецтвознавчий аналіз об'єктів науки і техніки. 2. Документальна експертиза. 3. Технологічні методи експертизи. 	1
4	<p>Тема. Сучасні методики експертизи культурно-історичних цінностей</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методика В.Д. Соловйова. 2. Методика Державного гемологічного центру України. 3. Авторський метод оцінки культурних цінностей – «Метод І. Жарова»®. 4. Методика Платонова. 5. Технологія ТЕС (метод Тамоюкіних). 	1
5	<p>Тема. Типологія об'єктів (пам'яток) науки і техніки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація об'єктів (пам'яток) науки і техніки за способом кодування вміщеної в них інформації (речові, образотворчі, письмові та ін.). 2. Рухомі і нерухомі об'єкти (пам'ятки) науки і техніки. 3. Типологія об'єктів (пам'яток) науки і техніки за родами (висвітлюють основні етапи історії науки і техніки та діяльність вчених та ін.). 4. Типологія об'єктів (пам'яток) науки і техніки за способом висвітлення та накопичення дійсності в наочних формах. 5. Типологія об'єктів (пам'яток) науки і техніки за характером інформації, що передається. 	4
6	<p>Тема. Атрибуція та експертиза речових об'єктів (пам'яток) науки і техніки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Речові об'єкти (пам'ятки) науки і техніки, які розкривають різні етапи історії техніки (рухомі). 2. Речові пам'ятки, котрі документують творчу діяльність вчених, інженерів, майстрів і винахідників чи пов'язані з їх іменами 	2

	(рухомі).	
7	<p>Тема. Атрибуція та експертиза образотворчих об'єктів (пам'яток) науки і техніки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наукові матеріали (креслення обладнання, наукові графіки, інженерні схеми та ін.). 2. Зображення пам'ятних подій історії науки і техніки. 3. Зображення наукових і технічних приладів, обладнання, установок, інженерних споруд та їх схем. 4. Зображення вчених, інженерів, майстрів та винахідників. 5. Зображення пам'ятних місць, пов'язаних з іменами відомих вчених і інженерів, з видатними відкриттями і технічними рішеннями та ін. 	4
8	<p>Тема Атрибуція та експертиза письмових джерел (пам'яток) науки і техніки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рукописи наукового і технічного змісту. 2. Науково-технічні книги, статті. 3. Патенти та аналогічні документи. 4. Довідкові видання (енциклопедії, словники). 5. Наукові і технічні журнали, газети. 6. Наукові бібліотеки (особисті і громадські). 7. Друковані видання з нотатками, автографами та записами, зробленими на їх сторінках відомими вченими чи інженерами. 	4
9	<p>Тема. Атрибуція та експертиза нерухомих об'єктів (пам'яток) науки і техніки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості атрибуції та експертизи визначних місць: <ol style="list-style-type: none"> а) пов'язаних з визначними науково-технічними досягненнями або з життям та діяльністю вчених, винахідників тощо; б) пов'язаних з випробуваннями різного науково-технічного устаткування та з експериментальними дослідженнями в польових умовах; 	6

	<p>в) пов'язаних із збереженими до нашого цехами, в яких збиралося унікальне обладнання; лабораторіями на інших науковими установами, де були зроблені відкриття світового рівня або проводився монтаж унікального науково-технічного устаткування;</p> <p>г) пов'язаних із спорудами, що не збереглися до нашого часу, але на яких були зведені перші виробничі будови тих чи інших галузей виробництва, або із інженерними чи інженерно-транспортними спорудами;</p> <p>д) території унікальних наукових заповідників або станцій.</p> <p>2. Атрибуція та експертиза споруд виробничого характеру та пов'язаних з промисловим виробництвом:</p> <p>а) виробничі споруди;</p> <p>б) науково-виробничі споруди;</p> <p>в) інженерні споруди;</p> <p>г) інженерно-транспортні споруди;</p> <p>д) видобувні споруди.</p> <p>3. Особливості атрибуції та експертизи комплексів (промислових, сільськогосподарських, транспортних та ін.):</p> <p>а) заводи, фабрики та інші виробництва, що мають декілька окремих корпусів (споруд);</p> <p>б) промислові угруповання на основі кількох підприємств (виробництв).</p>	
Разом		24

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Самостійне опрацювання лекційного матеріалу	40

2	Теми 6-8. Складання наукових паспортів на об'єкти (пам'ятки) науки і техніки	28
	Разом	68

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (макс = 40 балів)	Модульний контроль (макс = 60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1	Модуль 2	
40 балів як середнє арифметичне	60 балів	100

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аналіз регуляторного впливу проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати (тарифів) за проведення державної експертизи

- культурних цінностей». URL:
http://mincult.kmu.gov.ua/mincult_old/uk/publish/article/375289;jsessionid=B63A2C85AF11CA497DB5A59EDFDA1AA3.app1.
2. Атрибуция (определение) музейных предметов. URL:<http://kizhi.karelia.ru/opr>.
 3. Атрибуция. URL: <http://dic.academic.ru>.
 4. Атрибуция. URL: <http://vseslova.com.ua/word>.
 5. Атрибуция. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=508439655849151&id=171278952898558.
 6. Атрибуция и экспертиза как ключевые.... URL: http://antiklib.ru/novosti/atribuciya_i_ekspertiza_kak_klyuchevye.html.
 7. Атрибуция культурных ценностей. URL: <http://inconsulting.com.ua/ru/ekspert-i-ocenka/antikvariat/atribuciya-cenostey.html>.
 8. Атрибуция музейного предмета. URL: <http://www.google.com.ua>.
 9. Атрибуція. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
 10. Атрибуція як наукова галузь та комплекс досліджень. Методичні рекомендації до вивчення теми для студентів III курсу (Спеціальність 6.020103 «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури») та VI курсу (спеціальність 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство) факультету історії, політології та національної безпеки / Укладач Дмитренко А. А. Луцьк: Терен, 2018. 48 с.
 11. Бітаєв В. А., Шульгіна В. Д., Шман С. Ю. Методичні засади експертного дослідження культурних цінностей: Навч.-метод. посібн. К.: НАКККіМ, 2010. 128 с.
 12. Вечерський В. В. Пам'ятки науки і техніки на сторінках журналу «Пам'ятки України» ; Історія та культура». URL:
<http://donklass.com/arhiv/histdisk/heritage/heritage/istorija/doslidzhennja/Rizne/Vec hTehPam.htm>.
 13. Винахідництво давніх українців. URL:
<http://www.logos.biz.ua/proj/vynahid/online/14.php>.
 14. Виппер Б. Р. Введение в историческое изучение искусства. М., 2008. 368 с.
 15. Виппер Б. Р. К проблеме атрибуции. Статьи об искусстве. М. :

- Искусство, 1970. С. 541–560. URL: <http://student.zoomru.ru /isk/ b-r-vipper-k-probleme/91715.737055>.
16. Гаврилюк Л. О. Пам'ятки історії видобувної промисловості України (ретроспективний огляд). URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/14254/19-Navruluk.pdf?sequence=1>.
17. Геодезична дуга Струве // <http://tsikave.ostriv.in.ua/publication/code-459248D0BDC9F/list-22AE31EDF27>.
18. Геодезична дуга Струве. URL: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/947038.html>.
19. Гренберг Ю. И. Атрибуция и знаточество. URL: <http://art-con.ru/node/3516>.
20. Гренберг Ю. И. Атрибуция, технологическое исследование и экспертиза. URL: <http://art-con.ru/node/3517>.
21. Державний реєстр наукових об'єктів, що становлять національне надбання. – Реєстри 1-10: 2001-2013 рр. URL: <http://www1.nas.gov.ua/infrastructures/NationalProperty/Documents/DerzreystNN.pdf>.
22. Дослідження об'єктів науки і техніки. URL: <http://www.spadshina.org.ua/index.php?sID=11&itemID=83>.
23. Дуга Струве – пам'ятка культури, науки і техніки всесвітнього значення, об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО. URL: http://volonter-turbota.blogspot.com/2011/06/blog-post_6313.html.
24. Дудаков В. Знатоки – исчезающий вид. URL: http://os.colta.ru/art_times/collections/details/937/.
25. Экспертиза культурних цінностей. Методичні рекомендації до вивчення теми для студентів III курсу (Спеціальність 6.020103 «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури») та VI курсу (спеціальність 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство) факультету історії, політології та національної безпеки / Укладач Дмитренко А. А. Луцьк: Терен, 2018. 82 с.
26. Єфімова А. Меморіальні дошки та формування міської ідентичності в

- західноукраїнському регіоні наприкінці ХХ – початку ХХІ століття. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/3832/1/18.pdf>.
27. Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 8 червня 2000 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>,
28. Закон України «Про охорону археологічної спадщини». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1626-15>,
29. Закон України «Про музеї та музейну справу» (249/95-ВР) / Верховна Рада України – Офіц. вид. К.: Парлам. вид-во, 1995. 20 с.
30. Ієвлева В. П. К вопросу об учете и охране объектов науки и техники на территории Автономной Республики Крым. URL: <http://www.spadshina.org.ua/index.php?sID=11&itemID=868>.
31. Изучение и научное описание памятников материальной культуры [А. М. Разгон, И. М. Суслов, М. Н. Левинсон-Нечаева и др.] / Отв. ред. А. М. Разгон. М. : Министерство культуры РСФСР. Научно-исследовательский институт культуры, 1972. 272 с.; ил.
32. Интерпретация результатов исследования. URL: http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru.
33. Ієвлева В. П. Методичні рекомендації з визначення та обліку нерухомих пам'яток науки і техніки. URL: <http://www.spadshina.org.ua/index.php?sID=32&itemID=62>.
34. Ієвлева В. П. Методичні рекомендації з визначення та обліку нерухомих пам'яток науки і техніки : Проект. URL: <http://www.spadshina.org.ua/index.php?sID=32&itemID=62>.
35. Ієвлева В. П. Охрана нерухомої спадщини в сфері науки і техніки. Визначення та класифікація об'єктів спадщини / Праці науково - дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень. Вип. 1. С. 204–214. К.: Політехніка, Екмо, 2006. URL: <http://www.spadshina.org.ua/index.php?sID=32&itemID=48>.
36. Індутний В. В. Оцінка пам'яток культури. К.: СПД Моляр С. В., 2009. 537 с.

37. Інструкція з музейного обліку і зберігання музейних предметів з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, які знаходяться в музеях України. URL: <http://assay.gov.ua>.
38. Інструкція про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України / Міністерство культури і мистецтв України. Офіц. вид. К., 2000. 23 с.
39. Каткова Т. Г. Правова охорона культурної спадщини в Україні. URL: <http://adminpravo.com.ua/index.php/2010-04-13-14-05-13/38-2010-06-21-14-17-05.html>.
40. Киевский музей электротранспорта. URL: <http://tramvaj-kafe.kiev.ua/musiem/>.
41. Койнаш Т. П. Основи експертизи культурних цінностей: Курс лекцій для студентів факультету маркетингу, торгівлі та митної справи всіх форм навчання. Донецьк [Б. в.], 2006. URL: http://vk.com/doc44728164_80659027?hash=599df879640fbd466c&dl=28aabb49a7217e1962.
42. Конвенція про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності 14 листопада 1970 року. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_186.
43. Константинов В. Дерев'яні та кам'яні мости України – пам'ятки науки і техніки. URL: <http://journal.museum.kpi.ua/archive/2014-vol-20/RHT-issue-20-title-02-Konstantinov.pdf>.
44. Конституція України, 1996 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
45. Красилин М. М., Иванов В. А., Халтурин Ю. А. Как мы производим экспертизу. URL: http://rusculturexpertiza.ru/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=58&lang=ru.
46. Кузьмина Е. С. Краткое описание музейного предмета: еще одна попытка унификации. URL: <http://www.booksite.ru/fulltext/1/001/001/075/index.htm>.
47. Кузьмина Е. С., Ноль Л. Я. Краткое описание музейного предмета: еще одна

- попытка унификации. URL: <http://www.artinfo.ru/eva/EVA2000M/eva-papers/200010/Noll-R.htm>.
48. Лист ДМСУ «Про розпорядження культурними цінностями» від 21. 02. 2001 № 5/30-794-ЕП. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MK01101.html<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>.
49. Лист Міністерства освіти і науки України «Щодо визначення наукових об'єктів, яким доцільно надати статус національного надбання, та включення їх до Реєстру національного надбання». URL: <http://uazakon.com/document/fpart09/idx09288.htm>.
50. Луганський авіаційно-технічний музей: досвід з охорони пам'яток науки і техніки. URL: <http://prostir.museum.ua/post/29264>.
51. Международный стандарт оценки культурных ценностей. URL: <http://antik-rus.ru/1-1.htm><http://art-con.ru/node/3517>.
52. Методика вивчення музейних предметів. Чинники, що впливають на процес вивчення музейного предмету. URL: <http://bookster.com.ua/seminars/question/1342>.
53. Методика определения историко-культурной ценности объекта, обладающего признаками объекта культурного наследия, с точки зрения истории. URL: http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd_ =11&ved=0CCwQFjAAOAO&url=http://art-con.ru/node/3517.
54. Микульчик Р., Слободян П. Словник-довідник з термінології музейної справи. URL: http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Wisnyk676/TK_wisnyk676_mykul%27chyk_slobod%27an.htm.
55. Музей залізничного транспорту в Києві — пасажирські вагони. URL: http://piktor.org.ua/vip_cariages.
56. Найпотужніші та найбільш вражаючі фортеці XIX ст. у східній Європі. URL: http://nicks.io.ua/s26593/naypotujnishi_ta_naybilsh_vrajayuchi_forteci_xixst._u_shi_dniy_evropi.
57. Наказ № 481 про внесення змін і доповнень до Інструкції про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України

- / Міністерство культури і мистецтв України. Офіц. вид. К., 2000. 18 с.
58. Наказ про затвердження Інструкції про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України» (Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства культури і мистецтв № 481 від 06.08.2002). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0496-98>.
59. Наказ про затвердження Інструкції про порядок переміщення через державний кордон України текстових, аудіо- та аудіовізуальних матеріалів: Наказ Державного комітету України по охороні державних таємниць у пресі та інших засобах масової інформації від 22.08.1994 р. № 99/252. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0226-94>.
60. Наказ про затвердження Порядку занесення унікальних пам'яток Музейного фонду України до Державного реєстру національного культурного надбання / Міністерство культури і мистецтв України. Офіц. вид. К., 2000. 12 с.
61. Настюк В. Я., Тулянцева І. В. Роль та значення висновків державної експертизи під час переміщення культурних цінностей через митний кордон України. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/chapter/19/238/8313>http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MK01101.html.
62. Науковий об'єкт, що становить національне надбання. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/науковий_об'єкт,_що_становить_національне_надбання.
63. Наукові об'єкти – національне надбання України. URL: <http://www.lnu.edu.ua/research/scientific-objects-as-ukraines-national-treasure/>.
64. Научная обработка музейных предметов: Научно-методич. сборник [А. А. Седин, С. И. Гаврилова, С. В. Рыбакова и др.] Могилев : УПКП «Могилевская областная укрупненная типография им. Спиридона Соболя», 2003. 224с.: ил.
65. Об'єкти науково-технічної інформації. URL: <http://textbooks.net.ua/content/view/4327/36/>.
66. Основи пам'яткознавства / Під заг. ред. : Л. О. Гріффена, О. М. Титової; /

- О. Н. Гаврилюк, С. В. Гаврилюк, В. О. Горбик та ін. – К. : Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2012. 380 с.
67. Оцінка культурних цінностей. URL: <http://prostir.museum/ua/post/29323>.
68. Пам'ятки історії виробництва і техніки. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-6003-0/10.pdf>.
69. Паспорт наукового об'єкта, що становить національне надбання України, «Експериментальна база дослідно-випробувального полігона НДПКІ “Молнія”». URL: <http://web.kpi.kharkov.ua/molnia/uk/ob-yekt-shho-stanovit-natsionalne-nadbannya-ukrayini/>.
70. Платонов Б. А. Нормативное обеспечение оценки движимых культурных ценностей в Украине. URL: <http://afo.com.ua/uk/component/lyftenbloggie/?view=entry&id=14>. Назва з екрану.
71. Платонов Б. Основи оціночної діяльності. Підручник. К.: НАКККиМ, 2013. 227 с. URL: http://www.afo.com.ua/doc/Boris_Platonov_Fundamentals_of_evaluation_activity.pdf.
72. Постанова № 1147 Про затвердження Положення про Музейний фонд України / Кабінет Міністрів України – Офіц. вид. К., 2000. 28 с.
73. Постанова Кабінету міністрів України «Про віднесення наукових об'єктів до таких, що становлять національне надбання». URL: <https://законодавство.com/kabineta-ministriv-postanovi/postanova-vid-grudnya-2006-665-pro-vidnesennya141015.html>.
74. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про порядок визначення наукових об'єктів, що становлять національне надбання». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-97-%D0%BF>.
75. Постанова Кабінету Міністрів України про затвердження Методики грошової оцінки пам'яток» (від 26.09.2002 р. № 1447). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1447-2002-%D0%BF>.
76. Постанова про Порядок проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати за її проведення (Із змінами, внесеними згідно з

Постановами Кабінету Міністрів № 296 від 15.03.2006, № 1293 від 14.12.2011, № 949 від 17.10.2012, № 233 від 08.04.2013. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1343-2003-%D0%BF>.

77. Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей : Закон України від 21 вересня 1999 р. № 10-68-ХУ!. URL: http://www.archives.gov.ua/International/99_1068.php<http://art-con.ru/node/3517><http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>.

78. Про затвердження Інструкції про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України. Наказ Міністерства культури і мистецтв України від 13.07.1998 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0496-98><http://art-con.ru/node/3517><http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>.

79. Про затвердження Інструкції про порядок оформлення права на вивезення, тимчасове вивезення культурних цінностей та контролю за їх переміщенням через державний кордон України : затв. наказом Міністерства культури України від 22 квітня 2002 р. № 258. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0571-02><http://art-con.ru/node/3517><http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>.

80. Про затвердження Методики грошової оцінки пам'яток. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2002 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1447-2002-%D0%BF><http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>.

81. Про затвердження Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей : затв. наказом Міністерства культури України від 15 листопада 2002 р. № 647. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0948-02><http://art-con.ru/node/3517>.

82. Про затвердження Порядку проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати за її проведення / Постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2003 р. № 1343. URL:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1343-2003-%D0%BFhttp://art-con.ru/node/3517>.

83. Про затвердження Порядку укладення охоронних договорів на пам'ятки культурної спадщини / Міністерство культури і мистецтв України. Офіц. вид. К., 1994. 18 с.
84. Про затвердження типових бланків висновків державної експертизи культурних цінностей та рекомендації до їх заповнення : наказ Державної служби контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України від 10 травня 2006 р. № 4. Методичний посібник. К. : АРТЛІТ, 2006. 320 с.
85. Про наукову та науково-технічну експертизу : Закон України від 10 лютого 1995 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80http://arton.ru/node/3517http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1805-14/ed20020220>.
86. Пункти геодезичної дуги Струве. URL: <http://unesco.com.ua/ua/138>.
87. Система научного описання музейного предмета : класифікація, методика, термінологія. Справочник [И. И. Баранова, Е. Ф. Кононова, Е. Н. Котова и др.] / Науч. ред. И. В. Дубов, И. М. Шангина. СПб : Арт-люкс, 2003. 408 с. : ил.
88. Скансен і музей млинарства у Стецівці. URL: http://www.derev.org.ua/muzei/skansen_stetsivka.htm.
89. Тамойкин М. Ю., Тамойкин Д. М., Тамойкин Ю. И., Платонов Б. А., Тамойкина С. П., Адамович В. А. Международный стандарт оценки предмета культурной ценности и предмета коллекционирования. URL: http://www.labrate.ru/doc/tamoikinsmuseum_International_Appraisal_Standard_2010_v1_0.pdfhttp://art-con.ru/node/3517.
90. Тараканівський форт. URL: http://ua.dorogovkaz.com/stati_tarakanovskij_fort.php.
91. Топ-23 винаходи українців, які відомі у всьому світі. URL: http://tvoemisto.tv/news/top23_vynahody_ukraintsiv_yaki_vidomi_u_vsomu_sviti_

65697.html.

- 92.Тямін М. Ю. Методичні основи визначення пам'яток архітектури і містобудування та науки і техніки. Треті Зарембівські читання : Зб. наук. ст. К, 2011. С. 53-57. URL: <http://pamjatky.org.ua/wp-content/uploads/2012/10/zar3.pdf>.
- 93.Чистюк Я. Волинський регіональний музей українського війська та військової техніки. З історії створення та основні тенденції розвитку. *Волинський музей: Історія і сучасність. Наук. зб. Вип. 3. Луцьк, 2004. С. 148–149.*
- 94.Шестаков В. А. Способ атрибуции, технико-технологического исследования и идентификации культурных ценностей, музейных предметов, объектов культурного наследия (памятников истории и культуры) - ОКО ГОРА (UADJET)). URL: <http://iso-museum.ru/>.
- 95.Шестаков В. А. Формально-логическая структура атрибуции. URL: <http://isomuseum.files.wordpress.com/2010/05/ascription-structure.pdf>.
- 96.Экспертиза и оценка предметов искусства. URL: <http://www.rma.ru/news/13393/>.
- 97.Юмашева Ю. Ю. Стандарты описания объектов историко-культурного наследия в информационно-поисковых системах: проблемы источниковедения. URL: <http://polotsk.museum.by/files/freski/LinkedDocuments/Yumasheva.pdf><http://art-con.ru/node/3517>.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Атрибуція музейного предмета : зміст поняття; мета атрибуції.
2. Експертиза пам'яток (об'єктів) науки і техніки : зміст поняття; мета основні види експертизи.
3. Суб'єкти та об'єкти експертизи.
4. Оцінка пам'яток (об'єктів) науки і техніки : зміст поняття.
5. Суть знавцтва та етапи його розвитку.
6. Суть поняття «експертиза», її мета та завдання.
7. Види експертизи.
8. Експертний висновок та його основні компоненти.

9. Об'єкти і суб'єкти експертної діяльності.
10. Нормативно-правові акти, що регулюють проведення експертизи культурних цінностей.
11. Історико-мистецтвознавчий стилістичний та іконографічний аналіз культурних цінностей.
12. Архівно-документальна експертиза.
13. Лабораторні техніко-технологічні дослідження матеріальної структури пам'ятки.
14. Тестування творів мистецтва ультрафіолетовим випромінюванням.
15. Інфрачервона рефлектографія пам'яток (об'єктів) науки і техніки.
16. Рентгенографічний аналіз пам'яток (об'єктів) науки і техніки.
17. Мікроскопи та рентгенівський аналіз пам'яток (об'єктів) науки і техніки.
18. Апаратно-програмні засоби експертизи культурних цінностей.
19. Методика експертизи та оцінки культурних цінностей В. Д. Соловйова.
20. Методика експертизи та оцінки культурних цінностей Тамойкіних.
21. Методика експертизи та оцінки культурних цінностей Державного гемологічного центру України.
22. Методика експертизи та оцінки культурних цінностей Б. Платонова.
23. Класифікація об'єктів (пам'яток) науки і техніки за способом кодування вміщеної в них інформації (речові, образотворчі, письмові та ін.).
24. Рухомі і нерухомі об'єкти (пам'ятки) науки і техніки.
25. Типологія об'єктів (пам'яток) науки і техніки за родами (висвітлюють основні етапи історії науки і техніки та діяльність вчених та ін.).
26. Типологія об'єктів (пам'яток) науки і техніки за способом висвітлення та накопичення дійсності в наочних формах.
27. Типологія об'єктів (пам'яток) науки і техніки за характером інформації, що передається.
28. Атрибуція та експертиза речових об'єктів (пам'яток) науки і техніки, які розкривають різні етапи історії техніки (рухомі).

29. Атрибуція та експертиза речових пам'яток, котрі документують творчу діяльність вчених, інженерів, майстрів і винахідників чи пов'язані з їх іменами (рухомі).
30. Атрибуція та експертиза наукових матеріалів (креслення обладнання, наукові графіки, інженерні схеми та ін.).
31. Атрибуція та експертиза зображень пам'ятних подій історії науки і техніки.
32. Атрибуція та експертиза зображень наукових і технічних приладів, обладнання, установок, інженерних споруд та їх схем.
33. Атрибуція та експертиза зображень вчених, інженерів, майстрів та винахідників.
34. Атрибуція та експертиза зображень пам'ятних місць, пов'язаних з іменами відомих вчених і інженерів, з видатними відкриттями і технічними рішеннями та ін.
35. Атрибуція та експертиза рукописів наукового і технічного змісту.
36. Атрибуція та експертиза науково-технічних книг, статей
37. Атрибуція та експертиза патентів та аналогічних документів.
38. Атрибуція та експертиза довідкових видань (енциклопедій, словників).
39. Атрибуція та експертиза наукових і технічних журналів, газет.
40. Атрибуція та експертиза наукових бібліотек (особистих і громадських).
41. Атрибуція та експертиза друкованих видань з нотатками, автографами та записами, зробленими на їх сторінках відомими вченими чи інженерами.
42. Особливості атрибуції та експертизи визначних місць.
43. Атрибуція та експертиза виробничих споруд.
44. Атрибуція та експертиза науково-виробничих споруд.
45. Атрибуція та експертиза інженерних споруд.
46. Атрибуція та експертиза інженерно-транспортних споруд.
47. Атрибуція та експертиза видобувних споруд.
48. Особливості атрибуції та експертизи комплексів (промислових, сільськогосподарських, транспортних та ін.).